

Apare în 1/13 și 15/27
a fiecărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil:
George Curteanu.

ABONAMENTUL
Pe an 3 fl., pe 1/2 an 1 fl. 50 cr., pe 1/4 an 75 cr.
Pentru România și străinătate: Pe an 7 franci.
Prețul e a se solvi înainte.

Nr. 17.

Bistrița, 1/13 Septembrie 1894.

Anul IV.

BIOGRAFIA lui IOANŪ JARDA

directorul a școlii fundamentale din Năsăud,

(președintele reuniunii învățătoresci gr. c. „Mariana”, membru în comisiunea administratoare de fondurile școlare centrale și de stipendie din fostul district al Năsăudului, secretar al administrației fondurilor școlare confesionale gr. c. districtuale, secretar al societății de împrumut și păstrare „Aurora” etc., etc.)

compusă de IULIU POPŪ, învățător în Năsăud

și citită în ședința adunării generale a reuniunii învățătoresci gr. cat. „Mariana”, ținută în Năsăud la 30 Decembrie 1893.

În timpul de 2 ani petrecuți în preparandiă a trebuit să primescă impresiunea despre nestatornicia lucrurilor din lume, căci pe când atât în școala trivială din Sângeorgiu, cât și în cea normală din Năsăud domina spiritul riguros militaresc cu limba cea germană, pe atunci în preparandiă lucrurile luaseră ună colorită românească dominată de ună spirit mai liberal.

Diua de 20 Iulie 1862 îl prevede pe Ioan Ū Jarde cu testimoniul de calificare, pe baza căruia își începe activitatea s'a de 31 de ani pe cariera învățătorescă.

Linșite spiritele răsboiului „dintre noi”, predilect Ū Medusei, ce porta pe cap șerpi în loc de pŕu, care răsboiu — judecat Ū după constelația de ađr — se pŕte asemăna cu flacările, ce dau metalele ascunse'n pământ, nu înse ca prin acele se se consume, ci ca se trecă la ună grad Ū mai mare de strălucire, s'a început alt Ū răsboiu, răsboiul cel Ū portă Palas Atenae cu întunerecul și sŕlbătăcia și a cărei militanți suntem și noi toți.

Vŕdŕnd Ū adecă popŕele patriei nŕstre, că ce pași uriași au făcut Ū pe terenul culturai statele, cari trecur mai înainte peste botezul de sânge, pornit din Franca, au primit Ū convingerea, că ori trebuie se urmeze acelora, ori se renunșă la venitor Ū.

Acŕsta din urmă nu era acum cu puțință, când spiritul conservării ajunsese la ună grad Ū atât de înalt Ū desvoltării, deci silite s'au vŕdut Ū a luă lupta culturală, ce se portă astăđi cu o abnegațiune demnă de admirat Ū.

Succesele cele strălucite obținute de popŕele Ungariei în genere și în speciă de Maghiari pe terenul

cultural Ū de 30 ani încŕce numai unei astfel de convingeri se potă ascrie!

În deoseb Ū confesiunile cu conducătorii lor și-au câștigat merite neperitoare în punctul acesta, cea ce chiar și actualitatea ne atestă cu atăta putere, căci datele statistice dela finea anului trecut ne spun Ū, că dintre 16870 institute de învățământ elementar abia 812, cea ce corespunde la 4.81%, sunt Ū de stat Ū, 1934 adecă 11.47% sunt Ū de caracter comun al Ū; în vreme ce romano-catolice sunt Ū 5471, adecă 31.48%; greco-catolice 2166, adecă 12.86%; greco-orientale 1823, adecă 10.89%, helvetiche 2388, din ce se vede destul de limpede, că la noi statul contribuie numai cu 4.81%; comunitățile politice cu 11.4%; ŕ cealaltă sumă o dau confesiunile cauzei învățământului popular din Ungaria.

Copiit confesional romănt, chiar pe timpul absolvirii fericitului Ioan Ū Jarde din preparandiă, simțiau tare lipsa învățătorilor, căci fericitul episcop Ū Ioan Ū cândva Alexi s'a vŕdut silit Ū a chemă mai pre toți preparanđii absoluți în Năsăud la sine, în Gherla, și apoi provŕdŕnd Ū-i cu decrete de denumire Ū trimitea prin stațiunile de învățător Ū de prin Selagi Ū și celelalte părți ungurene.

Astfel Ū s'a întŕplat Ū și cu fericitul Jarde — chemat Ū fiind la Gherla, — cu decretul episcopesc Ū d. d. 25 Octombrie 1862 Nrul Ū 2418 a fost Ū numit Ū de învățător pentru comuna Dobrin Ū din Selagi Ū, unde servi 2 ani de đile.

Onorata adunare de ađr își pŕte ușor Ū inchipui, cu căte necasuri a trebuit Ū se se lupte un Ū învățător pe acele timpuri, decă va consideră, că deobligămintul

instrucției generale nu era decretată, decât nu va trece cu vederea, că nici susținătorii școlii în majoritate și nici organele administrative nu erau pătrunse ca ați de însemnătatea învățământului și respective a creșterii și în urmarea acestora nu putea să fie nici edificiu și nici ajustament cum se cade, — și ca icóna să fie mai complectă, apoi să punem, — între astfel de împrejurări — de învățătoru pre unu tineru de 15 ani, cum a fostu și fericitul Jarda la anul 1862, când ocupă stațiunea învățătorescă din Dobrină!

De secură la acele împrejurări a făcutu alusiune fericitulu președinte în cuvântul său de deschidere la adunarea generală din anul trecut, când făcându o paralelă între trecutul și prezentul creșterii elementare, dise: „am începutu a instrua folosindū ca tablă clopotorulu, ér ca bănci scânduri pe picioare bătute în pământu“ — voidu a ne înbărbăta pre noi, cari amu fostu norocoși a ne începe activitatea între împrejurări mai bine precisate; căci densusu scia, că zelulu învățătorului este în stare a produce rezultate mulțămitoare și între împrejurările cele mai dificile.

Și nu fără temei, căci însuși fericitul Eötvös dice în Nrul 1 alu foiei „Néptanítok lapja“ apărutu la 6 Fauru 1868:

„Tegyük fel, hogy nép nevelésünk semmi sem változnék. A régi rozzant iskola épület, a tanítónak elégtelen fizetése, a hiány, melyet az iskola közös taneszközökben és a gyermekek többsége könyvekben és íróeszközökben, szenved, minden úgy maradna, mint eddig volt.“

„De tegyük fel, hogy még ekként minden a réginél marad, néptanítóinkat egyszerre nagy hivatásuknak szelleme szállná meg, hogy belátva feladatuknak egész fontosságát, mostantól azon meggyőződéssel dolgoznának annak megoldásán, hogy hazájok jövőjén dolgoznak, s mind azok között, kik büszkén a nemzet szolgáinak nevezik magokat nincsen senki, ki ezt náluknál több joggal tehetne, mert hisz, nincsen senki, ki tevékenysége által a jövő nemzedék jó létére nagyobb befolyást gyakorolhatna mint ők“ — — — — —

csak azon nézet változott meg, melylyel a tanító saját hivatását tekinti s valjon az ily tanítónak vezetése alatt álló intézet nem változnék-e meg tökéletesen már ez által is?

Va se dică tóte le ascepta și fericitul Eötvös, intocmai ca fericitul Jarda dela modulū, cum își cuprinde învățătorimea chiemarea și dela zelulū pornitu din acea judecată.

Nici împrejurările grele atinse mai sus și nici lipsa de pracsă n'au fostu în stare a abate pe calea desperațiunei vóia tare a tinerului Ioanū Jarda, a cărui embrionū ilū forma caracterulū firmū alū tatălui său, căci în decretulū protopopescu d. d. Poptelecu la 5. Octomvre 1864 Nrul 169, cu care e rânduitū — cum se dice — a ocupă stațiunea din Moigradu, aflamū scrisu: „După-cum acestu atestatū cu 2 aeluse ilū arată pe susu numitulū omū de omenie și bărbatū demnū de a fire învățătorū,

Simione Timofy, ila rënduescū de învățătorū în poporulū Moigradu din districtulū mie încređutū, interimale pe anulū școlasticū 1864/5, pre care poporenii din Moigradu sē-lu primescū cu inimă mulțămitoare, D. D. administratorū pe Moigradu George Popū, preotulu de Breda, sē-lu întroducă și se impună poporenilorū, șē-și deie școlariū la școlă și soluțiunea defiptū omenesce sē i-o deie“

După serviciū de unū anū fericitulū Jarda lāsă Moigradulū, acēsta comună de însemnătate istorică neperitoare pentru ruinele amfiteatrelorū române de pe hotarulū său, cari vorbescū cu unū rostū forțe puternicū de mărirea coloniilorū Trajane de óre când și pe basa decretulū episcopescū d. d. 4 Septembrie 1865 Nrul 2142, ocupă stațiunea învățătorescă din Aghireșu, o comună la pólele Meseșului, ce desparte „Părțile ardelenē“ de Ungaria propriă, în inmediata apropiere a orașului Zelau.

Din clausularea decretulū se póte conchide, că numirea lui Ioanū Jarda de învățătorū pentru Agireșu n'a pututū fi chiar pe placulū protopopulū din Poptelecu, căci ca sună: „Sē fiā numai omū de ominiā și sē se póte bine“, acēstă clausulă porta datulū 7 Septemvrie 1865 și Nr. 119.

Tactulū maturū, zelulū de ferū și rezultatele acestora ínse au schimbatū opinia respectivulū protopopū.

Numai acela se póte pronuncia asupra activității fericitulū Jarda, desvoltată în timpū de 8 ani în comuna menționată, carele său are cunoscínțe inmediate său informațiuni temeinice despre starea, în carea se aflau lucrurile la ocuparea acestui postū și despre starea acestora, când acesta părăși Aghireșulū.

La íntrarea fericitulū Jarda în acea comună locuitorii ei se aflau în nescie divergințe forțe acute de naționalitate.

Spiritulū său agerū și tactulū maturū în tóte procederile sale au fostū în stare nunumai a restabilí pacea și armonia între locuitorii comunei Aghireșu, ci i-au succesu ai face se ridice o școlă nouă, în carea i-și căștigau instrucția și copii maghiari și români, căci așa erau locuitorii numitei comune.

Aceste se vedū destulū de limpede din Atestatulū stradatu din partea protopopulū Bredului d. d. Ortelecu la 22 Fauru 1873 Nr 33 de următorulū cuprinsu: „Subserisulū oficiosū și consciențiosū mărturisescū, că Ioanū Jarda născutū în Sângeorgiu, districtulū Năséudului ca docinte în Aghireșu, tractulū Bredului, concredutū grijei mele a avutū și are o portare morală esemplară, școlă din nou edificată din Aghireșu, carea póte fi de modelū, mai vértosū diligenței lui se póte atribui, frecventarea acesteia de 80—90 prunci, cari din începutū abia a fostū 10—15, cum și răspunsurile lorū la esamenū, cele esacte și regulate, cari numai dela normalistii regulați s'arū puté asceptă, neobositei lui sirguințe se potū mulțami“. etc., etc.

În timpulū activității sale în Aghireșu agitația în interesulū creșterii din patria noastră ajunsese la culme, cea ce în modū netăgăduivérū ne atestă Molnár Aladár

la 1871, când în Memoriile Eötvösiene, edate de comisiunea centrală a fundațiunii Eötvös din Pesta la 1879, la pag. 13 dice: „Agitatioival sikerült Eötvösnek oly általános és oly nagymérvű érdeklődést és mozgalmat idézni elő a népnevelés iránt, a minő Magyarországon még soha sem volt“.

Urmarea acesteia a fostă, că la 1868 se decretază deobligământul instrucției generale sub art. XXXVIII. din acestă anū.

În acestū artielu de lege se oglindéză ună lungū și obiectivă studiū a fericitului Eötvös — Saululu Maghiarilorū despre care se dice în cartea numită „Hazája sorsa éppen úgy szíven feküdt, mint az európai emberisége, melytől azt nem tudta elválasztani“

În adevărū e fericitū muritorulu, despre care se pôte susținē așa ceva.

Sub ministeriulū acestuia a începută la 1868 în luna lui Faură a apăre fōia numită „Néptanítók lapja“, dar în 7 limbi a patriei, și trimițēndu-se fiă-cărui învățătorū gratuitū în limba ce dorea.

Juriulū esposiției din Viena s'a pronunțiată despre această fōiă în unū modū fōrte măgulitorū, ca despre unū lucru unicū în feliula sēu în tōtă Europa.

Nu e de lipsă să descriū bucuria, ce a cuprinsū inima fiă-cărui învățătorū consciu de chemarea sa în patria nōstră, când crescerea s'a pusă pe unū fundamentū așa de solidū în Ungaria.

Fericitulu Jarda și în pocalulū acesteia bucurii i-se turnară picurī de supărare, căci la 14 Octomvre 1868, iubitulū sēu tată e chematū la cele eterne, lăsāndū în urmă-i o familiă pe câtū de numărōsă pe atātū de lipsitā de spriginū.

Ca să ușurēze sarcina maicei sale fericitulu Jarda, ca celū mai mare între frații, se hotări a luā asupra-și crescerea sororei sale numită Magdalina, pre carea mai târziu, după ajungerea sa la această școlă, o căsători după colegulū nostru Onițū.

În anulū următorū, adecă în 1869, fū chematū să ocupe stațiunea învățătorescă din loculū sēu natalū, cum se pôte vedē din hārtia d. d. Sāngeorgiū 9 Octomvre 1869, subscrisă de fericitulu Tanco și alți fruntași din comună.

Acēsta hārtie, cu totū conținutulū sēu măgulitorū, n'a fostă în stare a-lū înduplică, ca să-și părăsēcă împrejurările sale cele regulate din Aghireșū, — productulū spiritului sēu, — pe de o parte; ér pe de alta era reținutū de vocațiunea, ce avea pentru Selagiū; căci succedēndu-i a intrā în legăturī de cunoscință fōrte intime cu persōne influente, cum era Cosma Andreiū, actuarulū inspectorelui regescū din Zelau, și Dr. Nichita avocatū totū acolo, au realizatū împreună în ținutulū Silvaniei una din cele mai mărețe idealuri ale fericitului Eötvös, — au înființatū adecă „Reunimea învățătorilorū romāni Selāgeni.“

Credū, că nu va fi fără interesū a citā câteva pasage ale anelelorū acesteia reuniuni în punctulū acesta,

carī anale au fostū compuse, din încredințarea adunării generale a pomenitei reuniuni, de Gavriela Trifū profesorū preparandialū, pe atuncī la preparandia de statū din Zelau, astādi transferatū totū în calitatea acēsta în Szabadka.

Sē pôte susținē cu sufletū liniscitū, „că tōte căte s'au făcutū“ în interesulū românescū în acestū ținutū, „prin acestū profesorū s'au făcutū“, „și nimicū fără de dēnsulū nu s'a făcutū“.

Transferarea lui din Zelau a fostū luatā la sciință cu unū puternicū resensū din partea multorū Selāgeni, — căci „badea Trifū“ nunumai era unū seriosū lucrătorū la masă; ei și celū mai vialū petrecētorū în societate.

În anelele amintite se dice la pag. 8 et sequ.

„În anulū 1869 veni la Zelau, după ce-și absolvise studiile juridice, denumitā fiindū ca actuarulū lângă inspectorele învățământului Josef Kerekes, Andreiu Cosma, astādi pretorele Eriului.“

Starea învățământului poporalū precum și cea culturală și materială a învățătorilorū din Selagiū în genere și în speciă a învățătorilorū romāni era de o natură de a face să cerce remedie nu pre unū omū atātū de devotatū binelui poporului seu ca d-lū pretore pe atuncī actuarulū lângă inspectorele învățământului, ci pre orī ce romānū binesimțitorū.

D-sa se puse pe eugete, cum s'ar putē delăturā starea acēsta deplorabilă.

Ōmenii, pre cari îi pōrtă acela-și eugetū, se aflā ușorū. Actuarulū Andreiu Cosma nu-i fu greu a aflā în persōna lui Ioanū Jarda, învățătorū gr. c. în Aghireșū, comună în apropierea Zelaului, nunumai unū învățătorū desterū și diliginte, ci și unū june gata a se înrolā orī când de luptătorū pentru binele de obște.

Acești doi junī, pre cari îi ocupa una și aceea-și ideia, iute se otărirā a înființă o reuniune învățătorescă.

Aceste erau pe acele timpuri mijlōce puternice, cum în adevărū și suntū, de progresare fōrte dorite și protejate de repausatulū ministru de culte și instrucțiune Baronulū Josif Eötvös.

Planulū acestorū doi tineri se asociā și Dr. Ioanū Nichita, carele ca avocatū nou își deschisese chiar pe acelu timpū cancelăria în Zelau.

După mai multe consfături Ioanū Jarda, îndemnatū la acēsta de cei 2 consoți ai sēi, în Septemvrie 1870 se adresă pe calea rēspectivelorū protopopiate, întrū unū apelū compusū de dēnsulū cătrā învățătorii romāni din Selagiū și îi invitā la o conferință în cauza înființării unei reuniuni învățătoresci.

Trecēndū peste tempestatea, carea a împedecatū pre toți trei tinerii amentii de a participā la conferința convocată de ei însi-și la Băsesci, amintescū numai atātă, că învățătorii, cari în mânia naturei s'au pututū adună, aleserā — deși nu era presentū — pre Ionū Jarda de secretarū, carele pregătindū tōte operatele trebuinciose în celū mai scurtū timpū posibilū fū fericitū a vedē

reuniunea înființată pe baza de statute aprobate prin înaltul regim cu clausula d. d. 1 Augustă 1871 Nr. 16.356; ér cu ocasiunea adunării de constituire pe baza acestora, ținută la 10 Septembrie a acelu an în Simleul Silvaniei, Ioan Jarda e ales de vicepreșdinte ală reuniunii.

Cu câteva luni mai târziu fericitul Jarda, urmând sântei scripturî, carea ȃice, cã „nu e bine omului singurã“, își alege soțî pre Teresia Majora, fca fostului cantor la biserica românescã gr. c. din Șimleul Silvaniei.

În anul următor la adunarea generală ținută în comuna Băseser, „cu mare solemnitate“ cum se ȃice în memoratele Anale — Jarda e propus guvernului, ca cel mai vrednic învățator din acelu ținut pentru premiare în bani.

Și acêsta a fostă ideia fericitului Eötvös, carele încã în 1868 a împãrțită învățatorilor diligenți din visteria statului nu mai puțin de cãtu 86.316 fl.

În 25 și 26 Martie 1873 se supuse fericitul Jarda esamenului de calificãtiune pentru învățatorî școlilor normale, în Gherla, carele îi succese în modu laudabilu, după cum se vede din testimonulu de calificãtiune d. d. Gherla la 26 Martie 1873.

În 13 Maiu conduse pentru ultima orã adunarea generală a reuniunii învățatorilor români Selagieni ținută în Bobota, pentru-cã comitetulu administrãtoru de fondurile școlastice centrali districtuali de aici în ședința sa ținută în 19 Augustu 1873 ilu alege de învățatoru adjunctu la școlã normală din Monoru.

Parte numele celu bunu, de care s'au bucurat școliele fondului centralu, parte emolumintele împrounate cu acêstu postu și parte atragerea, ce după loviturî de ale sorții sã aratã în fie-care omu cãtrã locul natalu, au contribuită de fericitul Jarda se simția foarte fericit scîindu-se numită învățatoru normalu în Monoru; înse numai se „vedã muritorulu mērlu de au dar nu sē-lu și prindă mâna,“ așa-i este ursita, și acêsta i-a fostă dată și lui Jarda, cãer chiar când era gata sē plece din Aghireșu la Monoru étã colera din 1873, carea a lăsată și în acêstu ținută triste aducerî aminte multor familii, îi răpese în Augustu soția.

O lovitură atātu de grea n'a potută fi suportată nicî de o construcțî puternică de mēsurã fericitului Jarda, fără a provocã crisa, cãer dēnsulu încã cãdu la patu în urma acesteia.

În adevēru multă amărăciune și multă veninū i-se mai dă omului în unū pocalu de fericire!!

După îndurarea acestei loviturî îi era negru ținutul Selagiului, cum ȃicea elu și astfelă îndatã ce i-se înturnă spre bine pãrasi Selagiulu și încã pe veciã, lășandă în sufletulu amicilor și cunoscuților sei icōna-i, în carea se representa: „învățatorulu bunu, omulu laboriosu și onestū în tōte acțiunile sale și respectabilu în aparițiunea

s'a esternă,“ după cum se pronunțî profesorulu Trifū în epistola sa d. d. 4 Decemvre 1893.

Ocupându-și postulă din Monoru funcțiunã acolo-până la 1876 spre mulțămirea tuturor organelor școlastice.

În acêstu timpū se cãsătorî adōua orã și anume acum cu fca cea mai mare a cancelistului pensionat Stefanū Neamțu din Feldru, cu carea a dusū până la sfirșitul vieței o vieță dintre cele mai oneste și mai fericite, binecuvēntându-i ceriulu cu o fată și trei fciori.

Despre acêsta pãrechie se pōte cu adevērată ȃice: „cã bărbatulă a sciută cãstigă și muicerea a sciută pãstră“.

La 1876 cu decretulu d. d. 2 Septembrie Nrulu 225 este transferată fericitul Jarda la cererea propriă, în calitate de învățatoru definitiv la școlã fundatiunālă, pe atuncî normală din Năsēudū, carea calitate i-se decretase în celalaltă anū din partea Comitetului fondurilor școlastice centrali districtuali.

În Năsēudū și-a gãsitū terenulu cãutatū zelulu seu neobositu, cãer îndatã după aședarea lui aici, vedemū pre fericitul Jarda ocupandū locu în tōte corporațiunile și societãțile de nume bunū și încã unū locu, carele-i impunea activitate ne'nteruptă și caracteru nemaclatū, așa d. e. ilu vedemū în Comitetulu și Comisiunea administrãtore de fondurile școlastice districtuali, apoi în societãțile înființate de inteligința din Năsēudū, tot-dea-una cu intențiunile cele mai bune pentru interesele generalî ținutali precum: la Libãria „Concordia“, a cãrei înființare au reclamatu-o interesele pãrinților, cari își pōrtă copiî la școlile din Năsēudū și interesele fondurilor școlastice gr. catolice administrate aici, cari tōte cereau, ca sē ajungă la cãrți școlastice nunumai prelângă prețurî pe cãtu se pōte de moderate, ci totă odată și cãtu se pōte mai fără gretățî; la institutulū de creditū „Aurora“, carea a paralisatū nunumai acțiunea cãmãtarilor pe cãtu de mulți pe atātu de fără sufletu, cãrora pela anulū 1870 au cãdută jertfă unū numēru forte mare de familii româneșci din comunele acestui ținutū; la „Hebe“ a cãrei înființare ȃintea nunumai a valorisã cãtu mai bine apele minerale dela Sãngeorgiu și „Valca vinului“, ci și cãtu se pōte mai potrivita cu interesele nōstre.

Cu tōte angajamentele, ce luase asupra-și fericitul Jarda în deosebitele corporațiunî și societãți, a sciută nunumai a nu-și neglige oficiulu sēu învățãtorescū, ci din potrivă a obținē, chiar pe terenulu instrucției, distincțiunî și laudãtore pentru sine și institutū și încã'm cele mai critice timpurî; — a sciutū a asecurã pentru sine și colegiî sēi interesele cele mai vitali ajunse în o poziția din cele mai disperate.

Cine nu și aduce aminte între altele numai de cauza dreptului de pensiune a învățatorilor asecurãți astãdî la fondū.

(Va urmã.)

Nu m ă - ' n s o r ă

Ba'to bruma copiliță,
Multă m ă miră, ce a gândit? —
Tare m'a nenorocită,
Când mi-a ăisă s ăra'n uliță,
S ă m ă - ' n s o r ă și s'o m ărită.

Trece-o s ăra . . . alta vine,
Fata par' c ă a perită,
Ori c'ună altulă sa'ndrăgită . . . ?
S ă m ă - ' n șele ea pe mine,
Ni c ă prin g ăndă nu mi-a plesnită!

Dar în fine . . . mai frum ăsă
La portiță s'a ivită,
Eu am mersă — ea a venită
Și povestile-amor ăse
I ă le-am spusă, — ea a zimb ătă.

Gingașă draga mea sur ăde,
Eu o stringă cu mare focă
Și m ă - ' m b ătă de-amoră pe locă.
Par c ă raiulă s ă deschide,
Dar s ă întru! . . n'am norocă!

Dar as ără colo'n vadă
Ea n'a prinsă cu totu-n lață.
Și cu dragă și multă nesață
I-am ăisă: „merge-ăși eu și'n iadă,
Când mi-ăi fi tu totă de brață!”

Și-atunc ă r ăsau, vai de mine,
Dar eu fuga! — s ă m'omoră,
N'atingă treptele ci sboră! . . .
Și d'atunc ă poftă nu-m ă vine,
S ă peșc ă și s ă m ă - ' n s o r ă!

— Bine, haid la noi în casă,
Mai vorbesci și ca b ărbată,
Dac'ăi g ăndur ă de'n s o r ătă,
Ca s ă sciu: „Apoi nu-m ă pasă,
Unde s ăra-am în s ărată!”

Șa ei v ăce ănger ăscă
Nu sciu cum m'a fermecată,
Oblu'n casă m'am b ăgată;
Ea s'a pusă s ă odihnescă,
Ără eu? . . am stată mirată.

Ce s ă facă? Acu nu-i glumă,
C ăc ă p ărinș ă multă mirată
Stau cu och ă înholb ătă;
Fata r ăde ca-o nebună,
Eu roșescă c ătă în p ălmă b ătă!

Ea s ă uită lungă la mine
Și-m ă șoptesc: — „tu-m ă ăști dragă,
In sin' gata-să s ă te b ăgă! . .
Dar ce stai ca f ăr' de tine
Și totă tacă — p ăte nu-ți placă?!!!“

Și sedusă d'a ei privire
Porn ă vorba tremur ăndă,
Cu och ă într'a ei privindă:
— „Dragă mei“ — ertată, din fire
Ășă-i dată pe p ăm ăntă

Ioană Rodina.

Jur ăm ăntulă Leoniei.

Romană de Percy Golding.

Traducere de G. C. B ărnulescu.

(Urmare)

Deja trecuse o s ăpt ăm ănă și nisuița contelui de a descoperi ceva din urma secretului Synei a r ămasă f ără rezultată.

Intr'o dimin ătă înse ilă sup ărau vespir, ce sb ărn ăiau din gr ădină înl ăuntru. Aruncă cu o cismă în contra acestor ă insecte sup ăr ăt ăre cu o ășa putere, înc ătă acea sbur ă în p ărete, care ca prin minune se deschise ășindă astfelă la iv ălă în acela o afund ătură.

XXVII.

— Ce-i ac ăsta? — esclamă contele Devaux abia r ăsufl ăndă. — O afund ătură secretă, p ăte va fi în d ănsa o com ără! Și cu o privire lacomă se puse s ă cerce loculă din p ărete, pre care l'a fostă ar ătată tatălă Leoniei murindă cu cea din urmă încordare.

— H ărt ătă, nimicū, h ărt ătă! — murmură elă înșelată.
Dar dup ăce esamină cuprinsulă aceloră fața lui

luă o expresiune triumfătoare și ascundându cu îngrijire hârtiile în buzunarul rocului vorbi către sine însuși: — Acum la lucru, nu-i de perdută nici un minut, pentru că acu-i timpul să-mi croiesc norocul.

Și fără a invrednici pre bătrâna Margareta cu vr'unu cuvânt i solvi chiria restantă și părăsi casa.

Intristată adâncu se uită bătrâna după el și când luă de sémă, că densusul ciupescce celă mai frumosu trandafiră din grădina Leoniei apucă cu furiă ună bățu și apropiându-se pe neobservate trase contelui o lovitură dîcîndu: — Acesta e alu ei tu ștregariule!

— Ai cutezată se mă lovesci! — strigă Devaux mâniosu.

— Da, și-mi pare rău, că nu-să mai tare. Acum vîdî și te cara, tu tălharu de rose!

Și țînendu-i bățulu sub nasu îl astringe a se re-trage, ceace o făcū cu atātu mai iute când în acelu minutu o mulțime de vespî se apropiară în modu supērătoru de fața lui.

Rîdendū se uită bătrâna Margareta după densusul și strigă cu ironiă: Nici vespî englezesci nu te potū suferi, vei face bine, dacă nu-ți vei mai arătă pre aiei fața antipatică!

Cu nasul roșu înflatu veni contele Devaux în Londra și luându birjă închisă se îndreptă cătră locuința lui.

Când intră în odaia lui dete de o damă mică îmbrăcată cu gustu, care la vederea lui erupse într'unu rîsu cu hohotu esclamândū: — Ce-ai pățitu cu nasul, iubite conte? Ești atātu de înfricoșatū.

— Ești smintită, Betty? — contrariă contele rău dispusū. — Ce cauți aici? N'am ban!

— Dar trebuie să capetū ore câți punți.

Contele, pre care începea se-lă dōră nasul, scoțendū din buzunarū câteva monete i le întinse damei, ca să se scape de ea.

— Cum, îndrăsnesci a dă argintū unei dame — serășni cu furiă mica jucătore. Ce sum eu inaintea d-tale?

— Dapoi acea ce ești, o răsipitōre, care cu pretensiunile d-tale nebune mă împingi la sapă de lemnū.

În momentulū următorū i sburără monetele în obrazū și când se uită după supērătoreea lui, acēsta dispărū din odaia.

În loculū acesteia intră Iacobū, camelierulū și întrebă rânjindu-se: — M'ai strigatū, d-le conte?

— Ba, dobitocule, vîdî și te cară — contrariă contele Devaux afară de sine.

Numai după o jumătate de oră își regâscigă buna dispoziție, când îmbrăcatū în halatulū seu turcescū ședeă pre fotoliu și medita asupra descoperirei făcute în Dovedale.

*

Leonia era așa de fericită, precătū i permitea acēsta aducerea aminte de trecutū, fiindcă în împrejurimeea de acum se simția sigură și ascunsă dinaintea ochilorū lumiei. Nu eșia de acasă numai sēra, deorece

nu doria să fiă cunoscută de așa numiții cunoscuți până când numele ei va mai fi mînjitū cu vre-o maculă.

Față cu contele simția că-i deobligată, fiindcă elū până acum nu i-a tradatū loculū ei de scăpare și prin acea i-a doveditū, că doresce să-i fiă amică.

Tōte nisuințele, ca să alunge din inimă chipulū lui George, i-au fostū zădarnice, ba dimpotrivă gîndulū la densusulū o preocupa atātu de multū, încătū uită și chiar negligă a încunoscintă pre bătrâna Margareta, că ea mai trăesce.

Când într'o di ședeă în bibliotecă dusă pre gînduri și admira tabloulū, ce sēmēna atātu de multū cu dēnsa, fu suprinsă prin visita contelui Devaux, care închinându-se vorbi: — Mă vei ține cu totulū prea obrasnicū, domnișōră Șorley, dar dorulū de a-ți oferi serviciile mele mă aduse la d-ta.

— Ești tōrte amabilū, d-le conte; dar baronulū Elvaston îmi previne tōte dorințele mele.

— A fostū totuși o întēmplare norocōsă, care ți-a adusū în cale pre baronū așa de pre neaseptate. Etatea lui înaintată demândă tăcerē gurilorū rele, căci precum că suntū de acele, nu se pōte negă.

— Permite-mi să observū, că eu sciu destulū de bine, ce am de făcutū -- rēspunse Leonia.

— Te rogū de o miă de ori de ertare, domnișōră Șorley, n'am avutū gîndulū să te ofensezū -- o asigură contele punându-si mîna pre inimă.

— Ce ai de scopū cu visita d-tale neaseptată? — întrebă Leonia în tonū rece.

— Ca să-ți oferescū unū servitū; ești sigură, că nu ne va conturba nime? — rēspunse contele cu intimitate.

— Afară de baronulū Elvaston nu primescū pre nime.

— Apoi de, vinū chiar din Dovedale, din acelu locū, care îmi împrospetă în memoriă acele zile frumoșe, când d-ta și lady Syna făcurăți din căsuța cea romantică unū paradisū.

— Esagerezī — contrariă Leonia rece. Apoi continuă: — Cercatu-ai casa mea?

— Da, am locuitū chiar în dēnsa.

— Atuncī îmi poți spune, cum se află bătrâna mea Margareta?

— E sînatōsă și la putere — adause contele aducîndu-si aminte de lovitură cu bățulū.

— Mă bucurū de acēsta. Nu este îngrijată de mine?

— Așa mi se pare; dar cea ce voiam se-ți spunū este, că în Dovedale am făcutū cunoscintă unui domnū, care auđindū unde locuescū eu, mă întrebă, dacă nu-i potū căscigă adresa d-tale. Avea înfățișarea unui advocatū; m'am silitū se aflu, ce voesce cu d-ta; dar singurulū lucru, ce mi-a împărtășitū, a fostū că-i vorba de o causă fōrte avantajōsă pentru d-ta.

— Ți-a datū numele și adresa lui? Căci în acelu casū m-ași putē pune cu densusulū în înțelegere, — contrariă Leonia, care ascultase cu viu interesū împărtășirea contelui.

— Ba, la acea a fostu prea astutu; cu tôte aceste am promisü, că în săptămâna următoare mă voiu întâlni cu dânsul. Inputernici-mă-vei la acea, domnişoră Şorley?

— Pentruce nu? E vorba pôte de o ereditate în Sidney, la care reposatulü meu părinte credea, că are parte.

— Pôte, că presupunerea d-tale se fiă întemeiată, căci precum am şisü nu mi-a succesü a câscigă încrederea acelui domn. Numai din pretiniă cătră d-ta mă oferit a face pre intermediatorulü.

Unü minutü trăgână Leonia cuprinsă fiindü de o neîncredere instinctivă; dar scuturându-se de acea contrariă: — Primescü ofertulü d-tale şi-ţi mulţumescü pentru amicişia desinteresată.

Contele plecându-si ochiî pentru ca să ascundă privirea triumfătoare a acelora, răspuse: — Încrederea d-tale mă face superbü; dar vei vedé, că acestü faptü trebuie se rămână între noi.

— Da, în acestü casü trebuie se fimü discreşî — răspuse Leonia consimţindü.

— Acum sum domnulü situaşiei şi potü fi în orice timpü sigurü de întâlnire — cugetă contele. — Rădicându-se întrebă: — Cum se află copilulü, domnişoră Şorley?

— Să află de totü bine şi e în bune mâni.

— Mi-am permisü să întrebü numai, căci vreu să facü o visită în Belgravia şi pôte că lady Syna se va interesă să afle ceva de pre aici.

Înainte de ce Leonia ar fi pututü reflectă ceva la acésta alusiune pentru dânsa atâtü de chinuitoşre contele se concediă şi eşi din casă.

XXVIII.

— George — şise cu amabilitate contele Deveral într'o diminéşă cătră fiulü seu, când ambi şedeau după dejunü în bibliotecă ocupaşî cu scriere de epistole — nu

ai avé vóiă să primesci unü postü la ambasada din Petersburg?

— Proiectulü d-tale mă surprinde — îngână George rădicându-şî ochiî dela scrisoşre.

— Am gânditü, că după nefericita ta istoriă de căsătoriă şi-ar cadé bine să petreci baremi câşiva ani în străinătate. Nu pretindü o hotăşire momentană, ci îţi dau timpü de socotelă.

Lordulü Deveral înclină capulü consimţitorü şi se rădică, că se predeie epistola servitorului, ce accepta.

— Cugetă-te — continuă bătrânulü conte, căci dorinşa mamei tale şi a mea este, ca să primesci postulü

— Cu alte cuvinte sum astrinsü — murmură George.

Se îndreptă apoi cătră odaia sa, unde îlü aşcepta contele Devaux cu cuvintele: — Cătü îmi pare de bine, că te revedü, Deveralü!

— Dóră îmi poşî servi cu ceva desluşiri despre domnişora Şorley? — întrebă George stringându-i mâna cu cordialitate.

— Firesce că am auşitü despre dânsa — contrariă contele cu o rezervă aparentă.

— Ce? Unde se află?

— Aibi răbdare, iubite Deveral, înainte de ce şî-aşî spune acésta trebuie să-mi dai cuvântulü de onóre, că nu vei trădă în veşî, că eu şî-am făcutü acésta împărtăşire.

— Ţi-lü dau, dar nu mă şîné mai multü în nedumerire!

— Baronulü Elvaston, dacă nu greşescü e unü amicü alü familiei tale. —

— De sigurü. Dar ce voesci cu asta — întrebă lordulü afară de sine.

— Domnişora Şorley decând a părăsitü acésta casă trăesce sub acoperişulü lui — replică contele încetü şi întonându totü cuvântulü.

(Va urmă.)

Pentru tot-déuna.

— Fine. —

De altmintrele acele emoşioni sfăşietóre, acele su-părări, de cari menşionai; grijile şi turmentele destinatei mele încerte, îmi aduse în cele din urmă şi nepăsarea de vieşă; mi se ştînsé ori ce speranşă de salvare, ori ce emulare spre acşione. Tóte şicü, tóte împrejurările vieşei mele mă umplură de fatigă şi disgustü şi aşa am renunşatü şi am dispreşuitü totulü.

Dintre ómenî nici unü sufletü nu contribui la fericeire şi repausulü meu, din contră. Nimicü între ei şi dela ei mai multü nu mă putea vindecă de brutală realitate, ce sfărîmase simşibilitatea, buna credinşă şi aventurile mele. Devotamentü, curagiü, ori ce întreprindere, ori ce credinşă incolşea, ajunseseam a le privi întâiü nepăsătorü şi apoi în faşa ori cărei alte hotăşiri devenisem slabü şi incapabilü.

Fatala acésta influinşă a atătorü diferite cauze, pe cari nu şî-le potü detailă în totulü deodată; fie rătăcirea séu obstinarea mea — pe de altă nobilele îndemnuri, ce vedeam că nu erau cu totulü distinse în mine, dorinşa de a mă revelă, revolta puternică dintre acestea, sbuciumau grozavü sufletulü şi mintea mea. Ele, din contră, nu alinau durerile mele şi atunci simşeam spaimă, căci nici o raşă de eroismü nu mă mai avânta la lupta vieşei acesteia misere.

Înr'una din şile Avânteanu mă întâlni; era singurulü omü de inimă, ce întâlnisem în pelerinagiulü sufletului meu . . . Mă luă la sine şi-mi oferî amicişia sa desinteresată şi adêncă. Acésta îmi făcü bine cu timpulü.

Acum D-nă voiü reîncepe în fine o altă luptă; într'o altă fasă: am epuisatü în 2—3 ani aprópe tóte mijlócele de subsistinşă, ce mi-au venitü prin dreptulü

acelei moșteniri, de care vorbește Laura . . . Așa nevoile vieții acesteia nouă, eforturile de muncă, de studiu, de agonisire îmi voru gonit cu desevășire uritul, îmi voru fi mai dulci chiar, gândindu-mă la acel suflet sublim, ce revarsă prin dragostea sa ideală și incomparabilă o rouă binefăcătoare pe inima mea veștedită de acele multiple nemulțumiri, pe care vi-le-am detaliat întru câțva eri, pre când ne-am preumblat pe valea Mănăstirei . . .

Ce fericit și reținut mă simți aș, când în fine convinsu cu totul în inima lui Avânteanu și a Laurei voiu găsi d'acum același asil contra ori cărei disperări. Ce fericit sum, când pe nesimțite uritele impresiuni dispar, îndoiala și desgustul acela profund se șterge și nouă impresiuni și simpatii îmi răpesc sufletul meu, îmi vivifică junețea, sănătatea și rațiunea mea.

Numai înțelepciunea lor au putut în fine înțelege, cât de nenorocit e acela ce nu poate accepta ceea ce îi oferă mulțimea brută a societății; totul e ipocrisie, o tendință de despotism; orgoliu și înșelăciune, invidie și nepăsare; nici un entuziasm stabil pentru lucruri și pentru caracter; totul e rece, stărp și calculat de muritor.

Tote acestea, repetă, mă scârbiseră; m'am oboșit, m'am depărtat în fine chiar de ceea ce care numai aș înțelege, că D-șeu mă lăga poate d'acum mai strânsu . . .“

Vêrva, după cum îți repetă, a continuat îndelung de a-mi vorbi. Fondul nemulțumirilor sale fusese nișce judecăți nedrepte, cari îi răpise ore cari bunuri; persecuțiuni politice, o amiciție falsă, care îi ocazionase supărări și în definitiv perversitatea omenescă, ce îl lovise în supremul grad . . .

Acestea se petreceau încă cam pe timpul, când tu l'ai întâlnit și l'ai cunoscut de aproape: împrejurări, cari, după cum știea el, i-au secerat iluziunile și l'ai făcut să te judece atât de aspru și pe tine chiar, care bănuiai cu totul alte cauze, er nu acel fondu seriosu. La rândul lui nu te putea ghici; în acea stare sufletescă, nu te mai putea destinge din mulțimea, ce disprețuia el acum, nu te credea în fine nici pe tine capabilă de acel mare sentimentu

La despărțirea sa de mine a fost trist, m'a privit îndelung și transfigurat cu totul, și a reamintit încă despre tine și mi-a lăsat astă scrisore, ca să și-o trimitu.

„Multă iubita mea,

E o sôrtă în lumea asta și noi de și ne facem iluzia forte adesea, că e voința noastră, care imprimă un mersu lucrurilor, totuși ne plecăm capul la ceea ce e fatală și inevitabilă. Am dorit în tot-déuna să am o ocazie sigură de a-ți scrie câteva rânduri din parte-mi. De multă vreme, din césulu în care te-am întâlnit pe tine, portu cu mine nemulțumire profundă de viața, în

care m'am sbuciumat. Am trecut prin atâtea stări în câtu a fostu unu momentu, în care am preferat să-mi perdă de-odată simțibilitatea și capul. Ce veselie de gânduri triste s'a năpustit asupra sermanei mele minți, atunci, când în totă nemărginirea ea nu mai găsea unu punctu de sprijin solidu și dătătoru de viață!

Și în abaterea asta tu îmi apăru aș ca cea de altă dată, iubindu-mă încă cu iubirea ta caldă și înviorătoare, cu devotamentul tău fără de margini, cu mângăerea dulce și alinătoare a unei muze, care plânge la capul patului nefericit. Căci în întunerecul, de care voescu să mă încunjor, tu pare că ai dibui nemulțumirea mea adencă și uitându ceea ce cu dreptu te-ar îndreptați să mă uresei, vii aș să reverși asupra mea căldura inimii tale și-mi înfrez speranța unei credințe, a unei vieți noue. Și inima mea înghețată la atâtea farmede atrăgătoare resimte florii căldurii tale, și inima gârbovă reîntinerese în primăvera iubirii tale . . .

Și toate acestea îmi vinu dela tine, sufletu scumpu, dela tine, care după cum am cetit, ai rămasu cu totul singur și ai nevoie de atâtea consolare!

Tu ai meritat altă sôrte, sermanu sufletu sdrobitu, și noblêta inimii tale nu trebuie să se isbescă de o viață așa de tristă! Câtu de multu plângu ursita asta nefericită, care dăruiese orbesce partea cea mai bună a acelora, cari o merită mai puțin — dar tu te resemnez împotriva atingerilor sorței și cu asta îmi însufli și mie curajulu tău rar și neprețuit.

Cine știe ce ne mai păstrează pentru restul vieții sôrtea asta, care ne-a împreunat odată și ne-a făcut să ne iubim, atât de străin unul de altul. Astă aș, când unul fără a ști celalaltu, am început a ne înțelege, a fi cu sufletul și cu inima amier și îndrăgiți, ea poate ne va înstrăina mai mult! Tu m'ai iubit și mă iubesc multa draga mea și nu te voiu uită nici odată. Deși sum departe totuși primesce și tu destăinuirea sermanei mele inimii, care îți dice: te iubesc.

De acum ori unde voiu mai rătaei, voiu purta cu mine amintirea ta scumpă, căci de tine vèdă aș, că se lăga amorul primei mele juneți; și în timpul acesta, în care facu în lume pelerinagiulu chinut al unu sufletu machnit, tu singur strălucesi pentru mine cu dragostea ta fără de sémănu.

Ori unde mă voiu mai găsi vre-odată, vei ști de mine și ori unde vei fi, mă vei încunoscina și pe mine de bucuriile și măchnirile tale. Iartă-mă acum, că trebuie să plec și din locurile aceste, cari sunt încă pline de amintirea ta și unde totul îmi vorbește de tine, de pasiunea sufletului tău; trebuie să-mi deschid o altă cale în lume. Adă-ți aminte, te rog, că ori când în viață ai d'acum unu amic, care e gata să se jertescă pentru tine.

Încă odată te iubesc

Miile mele de îmbrățisări

la revedere
Zefirul tău . . .

Impresiunea, ce făcū Laurei cetirea acestei epistole, fū neaseptată, neînchipuită.

— Zefire! Zefire! Zefire! — murmură Laura cu o expresie, în care în același timp se confundă tristețā, plăcuta senzație, o profundă măchuire și în fine o mare agitare a sufletului, reamintirea atātoru dulei momente, ce i-le ofera trecutul, deși se grāmădeau în memoria sa acum, însă cu totul diferite. Așa după multă gândire fața sa senină se posomorī de-odată, fruntea i se încreți, buzele se decolorarā, obrađi i se pālirā; își apucā capul între mână cu inima strînsă și ochi plini de lacrimi. Neîncrederea, acelu ceva, ce otrăvesce sufletul nostru, strébătū fără milă peptul ei arsū de acea pornire atātu de constantă, arđândā, delicatā, incomparabilă! . . .

Revenindū dar dela primele impresiuni la acestea cu totul diferite își trecū mână pe fruntea-i, în care cugetările se isbeau acum; unū surisu liniștitu de amorū și tristă îi mișcă buzele, își pironi îndelungū ochi pe scrisorea lui ce ținea în mână și își đise clătînându din capū cu o nespūsă părere de rău:

. . . Sē mē mai iubescā elū ore . . . ?

. . . Nu cređa!!

Đicēndū acestea rămase multū timpū abătută, sfărmatā. D-đeule! de ce pui în noi simțirea acēsta, ce ne mistue elementulū celū mai dulce alū vieței nōstre? De ce pui cugetarea, care ne dā sborū unorā imaginațiunī frumōse și alū cārei avāntū se sfarimā în durata unui timpū așa de mărginitū. De ce împrejurările vieței acesteia chiar, distruge acea ce e mai arđătoru, mai sincerū, mai confientū și mai bine făcētorū creațiunilorā tale!! . . .

În aceste momente ofilitā cum era, însă mai căpētândū ore care energiā luā condeilū și între altele scrise amicei sale. — — — — —

„Seumpā amicā cum voiu mai crede dar în iubire, când caracterile nu au nici unū eroismū? Când vorba, simțemintele, promisiunile ómenilorū nu alimentēdā — din contrā otrăvesce sufletulū ca și existența nōstrā.

Spune-i, că de ađi înainte tōte ilusiunile mele suntū stinse — nu mai potū răspunde scrisorilorā sale. Inima mi tristā, balotată, sfărmatā; nu o mai pōte reîntineri și mângăiā nōuē demonstrāri . . . Voiu strēbate d'acum acēstā lume pustiā pentu mine, însă refusu pietatei lui, a aceluia pe care l'am amatū mai multū în lume, căci cum voiu mai afla și în ea sinceritate când totulū a fostū alternativū ipocrise, séu capriciu, urā și orgoliū . . . ?“

Dupā ce Laura vorbesce îndestulū amicei sale despre Vērvā, pe care nu-lū putea urī de-și îi cāusase atātu rău; după ce îi descrie tōtā indoiala și totū amorulū ei, pe care nu mai voia a i-lū face cunoscutū din cauza caracterului lui Vērvā nestabilū și pesimistū; după ce o încredințēzā despre hotăririle ce luase și convingerile ce avea în privința lui acum; ca sē accentueze și mai bine

acēsta îi face cunoscutū amicei sale în trecātū și următōrea împrejurare, care făcū epocā în vieța amorului lorū.

„Intro đi, amica mea, urmā Laura de a scrie, când în inima mea era o poesie alū cārei farmecu simțemēntū emana dela sōrele ce întâlneam în calea vieței mele posomoritā și înghețatā; intro đi pre când eu și Zefirū ne deschisemū unulū altuia inimile nōstre; pre când aveamū tōte certitudinile posibile că existā o armonie, unū accordū reciprocū între noi și cugetele nōstre, eu mai multū la vōia întēmplārei ilū întrebai încā odatā solemuū, dacā cumva vre-o împrejurare nu i-ar schimbā părerea, nu i-ar înstrēinā iubirea? Elū pare că avū o ușorā tresărire, dar fără emoțiune aparentā mē privi fixū, apoi după acestea rămāsū posomoritū, îngānduratū, mutū chiar la tōte espansiunile unui sufletū ce iubea cu adorare . . .

Nu potui suferi îndelungū acēsta stare sufletescā, care mē preocupa, și observāndū-lū elū sē mărgini a mē privi într'una, a-și petrece mână pre frunte séu a foiletā cu degetele sale delicate unū jurnalū. Într'unū momentū în locū de orī ce altū răspunsū — vedēndū-mē că devenisem și eu cu totulū contrariālā și măchnitā — îmi întinse în fine acelu jurnalū și îmi arētā o colōnā, unde între altele cetir pasagele următōre și care mē impresiunarā mai multū:

„Sermana sōrtā. Sē nu te înțelegi nici odatā pe-tine însu-ț; sē-ți judeci așa de rece fericirea, sē-ți rîđi de tine în înălțările morale; în cea ce e mai sublimū și mai impersonalū sē fii egoistū fără a sci pentru cine, sē iubesci fără a sci de ce, sē aibi unū necunoscutū, care îți scapā, sē asecepti ceva care nu vine, sē doresci și sē nu înțelegi dorința etc.“

Nu am pututu pētrunde atunci, ce influință fatalā vorū avē mai târđiu asupra-i acele cause necunoscute, carī sfărmaserā credința și avānturile lui Vērvā! De-și nu-mī dam đicu nici de cum séma despre acea ce era inevitabilū și sē resfrāngea asupra mea și a linisicei mele, orī cum involuntarū și inconscientū m'am simțitu atinsā de impresiunea acelorū frase și în același timpū eram ca și amerințatā de a-mī perde tesaurulū fericirei! Am luptatū în cursulū împrejurārilor, ce-ț suntū cunoscute, ca sē-mī potū păstrā rađa, dela care emana bucuria și farmeculū vieței mele. Am luptatū zădarnicu și am suferitu de ajunsū așa că ađi plagele sufletului meu suntū prea profunde și mari. Facultățile mele intelectuale suntū și ele convinse pe deplinū că nu se mai potū rătāci în undele îndoelei și speranțelorū mincinoșe . . .

Înțelegi dar acum necesitatea, că am de a renunțā la elū absolutā și eternū . . . ?!

Bună Rourelā! tu însă care ai o inimā pētrunsā d'atātu tinerețe, afecțiune și statornicie pentru mine, te rogū, nu mē dā nici odatā uitārei!

afecționata ta

Laura.

Paulina C. Z. Rovinarū.

Diverse.

Voci latine — dela frați la frați. D-lu V. A. Urechia, președintele Ligei pentru unitatea culturală a tuturoră Românilor, a scos de sub tipariu volumul, ce conține adesiunile celebrităților franceze și italiene pentru luptătorii cauzei românei cu titlul de mai sus, despre care amă făcută și noi amentire. Volumul se estinde pe 172 pagini, euartă mare și tiparu elegantă. Pe învilitorea albastră se vede unu arcu de triumf, în fondu cu Columna lui Trajanu. Deasupra arcului de triumf deoparte e statua lui Trajanu, de cealaltă alui Decebalu, iar în mijlocu o lupoică, pre care o sugă doi copii — Romulu și Remu. În fruntea arcului e inscripțiunea: „Voci latine“, mai josu „Latina ginte-i o regină“, apoi mai josu: „Dela frați la frați“. Pe columnele arcului, de o parte și de altă suntu numele bărbaților condamnați în procesulu Memorandului, căroru și este dedicată această publicație, iar la pedestala se vedu cuvintele: „Sub direcțiunea lui A. V. Urechia“. Conținutul ilu formeză 147 adesiuni, multe autografe, portrete de ale Domnilor Români, stampe și alte ilustrațiuni.

Notariul și Banditul, faimosulu romanu alu baronului Iosifo de Eötvös, ni-lu presentă d-lu Theocharu Alexi din Brașovu în prelucare românească. Intregu romanulu va eși în 50 fasciele a 8 cr. (20 bani). Toți, cari sciu să prețuească avantajulu de a cunoșce de aproape, adecă în tôte apucăturile, în tôte simțirile, în tôte străduințele sale pe acela cu care suntă ei, seu frații loru destinați a trăi împreună, dar și toți aceia, cari suntă amatori ai unci lecturi atrăgătoare, adēncite și instructive, voru ecti cu plăcere acestu romanu.

Sumarul fasciculu I: Viola omoră doi panduri ai comitatulu și scapă cu fuga. Descrierea câmpiei de pe lângă Tisa. — Presentarea notarulu Tengeli și a preotulu Vandori. Prețulu romanulu întregu va fi de 4 fl. Abonenții revistei noastre însă ilu primescu cu prețulu redusu de 3 fl. 50 cr., dacă pe comandă voru lipi fașa, sub care primescu fôia noastră.

Literatură. În editura H. Zeidner din Brașovu au apărutu uruătorele serieri școlastice: *Istoria Ungariei* și *Elemente din istoria generală* pentru școlele poporale, de Dr. Nicolau Popu, fostu conectoru, profesoru și asessoru consistoralū. *Ediția a noua*, revidată și îndreptată. Prețulu 20 cr. — *Geografia Ungariei* și *Elemente din Geografia generală* pentru școlele poporale de același autoru, edițiunea a șeptea revēdută și îndreptată, mai aleșu cu privire la date statistice de Nic. Pilția, profesorulu la gimnasiulu rom. gr. or. din Brașovu. Prețulu 25 cr.

Societatea Petru Maiorū a tinerimii române dela universitatea din Budapesta, pe cum apare din raportulu anualu, pe 1893/4, a avutu 32 membri onorari, 24 fundatori, 17 ajutători și 29 membri ordinarī. Avereu societății se compune din bibliotecă cu 1429 de opuri,

din 4735 fl. 72 cr. Societatea mai dispune de 371 esemplare din „Istoria pentru începutulu Românilor“ de Petru Maiorū, (care broșurată se vinde cu 60 cr.) și 380 esemplare din tragedia „Horia“ de G. Popu (care se vinde cu 55 cr.).

Adunarea generală a Asociațiunei transilvane s'a ținutu estimpu la Sebeșulu săsescu în 26 și 27 Augustu sub președința Reverendiss D. I. M. Moldovanu. Adunarea a fostu puținu cercetată. Au luatu parte mai cu sēmă cei din partea loculu. Despărțimintele s'au purtatū fôrte slabu. Nu s'au presentatū decātu 9 delegați, celelalte despărțeminte n'au fostu reprezentate de locu. Altintre primirea comitetulu la gara Vințulu de josu a fostu impositantă.

✕ **La temniță.** Cei 11 preoți din tractulu Bistriții, condamnați pentru aderința la Replică 9 inși la câte 3 luni și 2 inși la câte două luni închisore ordinară, Duminecă în 16 Sept. n. e. au plecatu la Clușiu pentru a-și face pedepsa. Despărțirea de credincioșii lorū, după cum ni se raporteză, a fostu din cale afară indiuosătoare. Anume în ziua plecării credincioșii preoților osândiți s'au adunatū cu micu cu mare la casa parochială, unde cu lacrimi în ochi sērutară mână preotulu, apoi îngenuchiându cu toți în mijlocu cu preotulu invocară ajutorulu atotputerniculu asupra scumpulu lorū osânditū, pre care apoi ilu petrecură până afară din comună.

Congresul păcei s'a ținutu estimpu în Haaga din Olandia la 3 Sept. n. e. Aici s'au întrunitū reprezentanții tuturoră statelorū din Europa. Dintre Români a fostu d-lu V. A. Urechia, președintele Ligei culturale române, dimpreună cu alți câțiva patrioți români de peste Carpați. Dintre unguri a fostu faimosulu kossuthista Pázmándy, care în diferite rēnduri ni-a vorbitu de rēu în străinătate, hulindu-ne în totu chipulu, dar fără a-lu băgă cineva în sēmă. Reprezentanții italieni, spanioli și elvețieni au stărunitū, ca congresul să se ocupe și de starea noastră apăsată. Ungurii și foile lorū însă au lățitū vestea în lumē și țēră, că majoritatea membrilorū congresulu ar fi fostu contra propunerii de-a se discută cestiunea română, ba că chiar reprezentantulu francesu ar fi fostu contra. Scirea acesta însă s'a doveditū de o minciună cu cōrne, căci o telegramă cu data de 6 Septemvre spune, că chiar reprezentantulu francesu, d-lu Trarieux, împreună cu italianulu Pandolfi, au făcutū propunerea, de a-se întruni unū congresu internaționalu pentru a studia mijlōcele de arbitragiu și a resoluva în modu păcnicu conflictele dintre naționalități și state. Conferența a primitū propunerea acesta. Va să dică noi Români numai amă câștigatū la acestu congresu, ér Ungurii indirectū au căpētātū o bună lecțiune. Viitorulū congresu se va ținē în Bruxella, capitala Belgiei.

Dăruire. Stefanu Dohotariu din Bistriță a dărunitū pe sēma bisericei unū candelabru în prețu de 35 fl. v. a.

Hymen. *Georgiu Manciu* teologu abs. și *Lucreția Făgărășianu* și-au serbatu Cununia loră, Duminecă la 16 Septembrie st. n. 1894 la 3 ore p. m., în biserica grec. cat. din Tăure.

Reprezentăția teatrală, ce amă anunțată, că se va ține în Bistrița în 26 Augustu st. n., a succedut preste acceptare. Cu asta ocaziune ne amă pututu convinge, că tineretulu română din Bistrița se scie valoră unde cere trebuința ca aprăpe nicăiri aiurea. Rolele au fostu interpretate cu o adevărată dibăcie artistică. Piesa „Sărăcie Lucie“ e o piesă potrivită pentru popor. Tineretulu a înțelesu acēsta, și prin jucarea acestei piese a făcutu, ca publiculu participantu fără deosebire de stare și naționalitate să fie încântatū preste mesură de acestū succedū escelentū. Pavelu Botcaru, în rola epitropului Sivu Iernilă și Alesandru Radu, în rola de cărausū au jucatū cu o naturalitate vrednică de admiratū. Dela începutu până la sfirșitū au sciutū a-și păstră sângele rece și au doveditū o istețime neîntrecută. Ioanū Bucuru în rola lui Trăilă Liliacū, ficiorū holteiu, prelângă că a interpretatū rola sa fôrte frumosū a pusū în uimire pe publiculu ascultătorū cu vōcea sa sonora și puternică, cu care a cântatū versurile din rola lui. O veselie continuă ne-a făcutū apoi în întregū decursulū reprezentăției Mitru Grecu, care a interpretatū rola lui Viliga, nebunulu satului, cu așa o dibăcie, încâtū a storsū aplausele întregului publicū ascultătorū. Dar plăcerea nōstră s'a ridicatū la elume, când amă vedutū, cum Susana Sângeorzanu, fca cantorului din locu, a sciutū să esecute rola țigăncei vrăjitoare Sanda. Susana Sângeorzanu, acēstă tineră și drăgălașă fēta, acum a treia oră a pusū publiculu în uimire prin producțiunile sale. Precum totdeuna, așa și acum cu manierele ei frumoșe și cu o istețime rară a sciutū a atrage atențiunea publicului asupra sa așa că însu-și ilustrulū domnū Odobescu, fostū ministru în România, care încă a fostū de față, a rēmasū atâtū de încântatū, încatū s'a exprimatū, că în acești tineri și în specialū în acēstă tineră rēmanē ascensă o putere și dibăcie artistică neprețuită. Asemene au jucatū frumosū Maria Mureșanu în rola Veselinei, Aurelia Petringelū și Maria Cristureanu în rola de neveste și Florica Butucū în rola de fată. Ceialalți ficiori și fete, carī au luatū parte ca personalu întregitorū la reprezentăție, încă merită tōtă lauda. Multa a încântatū prelângă aceste pe publicū și frumosulū și drăgălașulū portū românescū, ce purtau diletanții și pe care întregū tineretulu nostru românescū din Bistrița ilū pōrtă totdeuna cu multă dragoste și cu mare mândrie. Cu unū cuvēntū putemū constată cu mare încredere, că reprezentăția a făcutū asupra publicului o impresiune atâtū de plăcută, încatū destulū de fidelū nu o putemū descrie. După reprezentăție a urmatū jocū. Iți salta inima de bucurie, când vedeai, cum se înșiră în jocū aprăpe la 100 de părechī. De față au fostū la acēstă frumoșă serbătore românescă întregă inteligența și aprăpe întregū poporulu românū din Bistrița, apoi inteligenți și

mulți țeranī românī din jură, carī fiindū tērgu de țeră se aflau aici. Dintre cei din locuri mai îndepărtate au fostū ilustrulū domū Odobescu, apoi d-lū Borgovanu, profesorū în Bucuresci cu familia, carī se reintorceau dela băile din Sângeorzulū românū și carī la depărtare ne-au asiguratū, că dueū dela noi cele mai frumoșe suvenirī. Numerulū totalū alō publicului de față se urcă aprăpe la 500.

Dar frumosū a fostū și succedulū materialū alū acestei reprezentății. Venitulū brutū a fostū de 159 fl. 17 cr. din care subtrăgēndu-se spesele cu . . . 73 fl. 72 cr.

a rēmasū unū venitū curatū de . . . 85 fl. 45 cr. care s'a depusū la institutulū de creditū Bistrițianu din locu cu menirea, ca să servescă de basa unui fondū pentru înființarea corului plugarilorū românī din Bistrița. Suprasolviri au făcutū domni: Mihăilă Mihăilașiu 3 fl., Dr. Dumitru Ciuta 1 fl. 20 cr., Dr. Teodorū Pașcu 1 fl. 60 cr., Iuliu Dombradi 80 cr., Ioanū Cherecheșiu 1 fl. 20 cr., Vasile Popū 40 cr., N. Popovicū 40 cr., Păcurariu 40 cr., N. Băila 1 fl. 20 cr., Dr. G. Triponū 2 fl. 70 cr., St. Poruțiu 80 cr., Stefanū Keresztesi 30 cr., Pavelū Beșuanū 40 cr. v. a., iar bravulū primariū suspendatū din cauza participării la procesulū Memorandului, Victorū Baciū din Șoimușū, pentru scopulū acestei reprezentății a contribuitū cu suma de 50 cr. Pentru aceste fapte vrednice primescă numiții domni mulțumirile nōstre. Cu asta ocaziune nu putemū trece cu vederea și împrejurarea, că patru bravi șoimușeni și anume Basiliu Baciū învățatorū, Ioanū Baciū Marianu, Grigore Baciū și Matteiū Părcălabū, dimpreună cu sofiile lorū au venitū anume să iē parte la acēstă reprezentăție și deși la sosirea lorū sala era îndesuită umērū la umērū și prin urmare nu mai puteau avē locū, totuși au solvitū de fiecare persōnă taxă pentru loculū alū doilea cu observarea, „că ei așa voescū pentru că așa se cuvine la o cauză așa mărēțā romānescă.“ ceeace dovedesce marea însufletire și interesū, ce nutrescū acești bravi românī pentru prosperarea neamului românescū. Frumosū exemplu și prea vrednicū de imitatū! Succesulū acestei reprezentății se pōte constată în urmă și prin împrejurarea, că toți și tōte dorescū, că acēstă piesă să se mai jōce odată.

Inițiativa la acēstă reprezentăție a făcutu-o învățatorēsa din Bistrița, dōmna Lucreția C. Gaēlu, carea petrunșă de mare chemare de pedagogū și însufletită de luminarea și ridicarea poporului nostru a adunatū tineretulu la sine și apoi cu ajutorulū tinerilorū inteligenți din locū domni D. Loginū, Dr. Linulū, I. Cherecheșiu, V. Popū etc. cu cuvēntulū și cu fapta și necruțandū ostāncele au ajutatū, condusū și mijlocitū, ca întreprinderea tineretului românū din Bistrița să succedā atâtū de escelentū, pentru care faptū atâtū d-na învățatorēsă, câtū și numiții domni tineri merită lauda și recunoștința nōstră a tuturoră.

P. C.

Subscrisulă am onórea a aduce la cunoscința on. publică, cumcă cu 1 Septembrie a. e. mi-am mutată

Prăvălia mea de vestminte

în **strada spitalului Nr. 5** (vis-à-vis de hotelul orășenesc).

Pentru încrederea avută până acuma aducă sincera mea mulțumită prea stim. Publică, rogându-lă a mă onorá și pentru venitoriu cu aceeași încredere.

Cu ocasiunea mutărei mi-am mărită și îndreptată prăvălia după cum numai se póte de elegantă.

Pentru sesonulă de tómnă și érnă chiar acuma mi-a sosită o mare cantitate de stófe alese pentru jachete și pantaloni, fabricate de Brașor și Brünn. — Costume pentru bărbați și copii se efectuesc după fasonulă celă mai nou și numai după 4 luni plătibilă.

Rogă decă pe stimații clienți în casă de trebuință a mă onorá cu binevoitorulă succursă, asigurândă serviciulă prompt și prețuri fórte moderate.

Cu distinsă stimă

Bistrița, în Septembrie 1894.

S. Schneider.

P. T.

Prin acésta se aduce onoratului Publică la cunoscință, cumcă **Institutulă tipograficū** de sub Firma **CAROL ORENDI** în **Bistrița**, cu ziua de astădi a trecutū prin cumpărare în Firma

CAROL CSALLNER

și cu 1 Octomvrie 1894 se mută în **strada ungaréscă Nr. 17**, unde se va conduce mai departe; și totodată rogū pe m. o. publicū a-ne onorá cu comande câtū de numérose, asigurândū serviciulă prompt, punctualū, efinū și spre îndestulirea deplină a stimaților clienți.

Acestū institutū primesce spre tipărire **Cărți de sciință, literatură și didactice; statute, foi periodice, tarife comerciale, industriale, de hoteluri și restaurante; registre și imprimate** pentru tóte speciile de serviciū. **Imprimate artistice** în aurū, argintū și ori ce felū de color; **circulare, adrese, compturi, scrisori, cuverte, prețuri-curente, afșuri** de tóte mărimile și **diverse anuniuri. Programe elegante, invitători** la petreceri și baluri, **bilete de visită** de diferite formate; **Bilete de logodnă și nuntă, bilete de înmorméntare** și **totū feliulă de tipărituri**, atâtū pentru oficii câtū și pentru persóne private.

Sperândū, că atâtū stimații nostri musterii vechi, câtū și alții noi nu ne vorū denegá binevoitorulă succursă,

Bistrița, la 20 Augustū 1894.

semnezū cu stimă

pr. **Tipografia CAROL CSALLNER,**

George Matheiū, conducătorū.